



ที่ สม ๐๐๐๓/ ๗

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร
๑๐๒๑๐ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
รหัสเรื่อง : ส19767
รับที่ : ๖6271/59 นพ. ✓
วันที่ : 20 เม.ย. 59 เวลา : 14:05

๑๑ เมษายน ๒๕๕๙

เรื่อง ผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานผลการพิจารณาที่ ๑๒๗๐-๑๒๙๔ /๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
จำนวน ๕๓ หน้า

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นสมควรมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อ
คณะรัฐมนตรี กรณีขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายหลังเหตุการณ์รัฐประหารรายละเอียดตามสิ่งที่
ส่งมาด้วยโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๒) ได้รับเรื่องร้องเรียน จำนวน ๒๕ คำร้อง
กล่าวอ้างว่ามีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายหลังเหตุการณ์
รัฐประหาร ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า ข้อร้องเรียนในเรื่องที่กล่าวอ้างนั้น เกี่ยวข้องกับ
สถานการณ์ภายใต้การปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และการประกาศกฎอัยการศึกทั่ว
ราชอาณาจักร รวมถึงประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อีกหลายฉบับ ที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและ
เสรีภาพของบุคคล จึงได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจง และจัดการประชุม
เพื่อรับฟังความคิดเห็นแล้วเห็นว่า การนำพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ มาประกาศใช้
เพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ จนสถานการณ์ความ
รุนแรงขณะนั้นยุติลง ถือว่ามีเหตุผลและความจำเป็นเพื่อการรักษาความมั่นคง แต่ภายหลังจากนั้น ไม่ปรากฏว่า
มีสถานะฉุกเฉินสาธารณะและความจำเป็นของการประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ อีก สำหรับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกฯ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง รวมถึงประกาศ
คณะรักษาความสงบแห่งชาติ พบว่า การเรียกบุคคลไปรายงานตัว การควบคุมตัวเป็นเวลา ๗ วัน การดำเนิน
คดีอาญากับพลเรือนในศาลทหาร การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
เป็นการใช้อำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่อาจไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ
พลเมืองและสิทธิทางการเมือง และเกินกว่ากรณีที่เหมาะสม มีการกระทำที่ยังไม่สอดคล้องกับหลัก
สิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐตลอดจนพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นควรมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะรัฐมนตรี
จึงจัดทำรายงานผลการพิจารณาคำร้องเพื่อเสนอแนะนโยบายในเรื่องนี้

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

เพื่อเป็นการปฏิรูปประเทศ และเพื่อให้เกิดความปรองดอง ในอันที่จะลดเงื่อนไขต่างๆ ลง และเพื่อมิให้เกิดการกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสาระสำคัญ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะรัฐมนตรีตามนัยมาตรา ๑๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑)

๓. สาระสำคัญของเรื่อง

๓.๑ สรุปผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง

(๑) การบังคับใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ ระยะเวลาตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ ถึงต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๗ เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงในการชุมนุมทางการเมือง ดังนั้น การใช้กฏอัยการศึกซึ่งถือเป็นกฎหมายในยามศึกสงครามหรือจลาจลรองรับอำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการรักษาความสงบเรียบร้อยจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ประชาชนส่วนหนึ่งยอมรับการยึดอำนาจการปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. และการประกาศใช้กฏอัยการศึก ได้ทำให้สถานการณ์ความรุนแรงในขณะนั้นยุติลง การประกาศใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวด้วยเหตุผลความจำเป็นในการรักษาความมั่นคงยังพอที่จะรับฟังได้ แต่โดยที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ตลอดจนการจัดตั้งรัฐบาลแล้ว สถานการณ์ในช่วงระยะเวลาภายหลังรัฐประหาร ยังไม่ปรากฏภาวะฉุกเฉินสาธารณะซึ่งคุกคามความอยู่รอดของชาติให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ ดังนั้น การบังคับใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ หรือกฎหมายอื่นใดที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวางนั้น เป็นมาตรการที่เกินกว่าความจำเป็นแก่กรณี ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

(๒) การเรียกบุคคลไปรายงานตัวโดยอาศัยอำนาจตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และการบังคับใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ เพื่อการขยายระยะเวลาควบคุมตัวเป็น ๗ วัน ย่อมเป็นการไม่เหมาะสม บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ ตามข้อ ๙ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังได้คุ้มครองกรณีการจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ การควบคุมตัวโดยไม่เปิดโอกาสให้ครอบครัวได้รับทราบความเป็นอยู่หรือสถานที่ควบคุมตัว ย่อมเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของบุคคลในครอบครัว สิทธิของบุคคลในครอบครัวที่ต้องดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัยของบุคคลในครอบครัว และเห็นว่ากรณีการควบคุมตัวบุคคลที่ถูกกล่าวหาในคดีอาญาตามกฏอัยการศึก ไม่มีกระบวนการตรวจสอบโดยศาล (Judicial Review) การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองย่อมต้องใช้มาตรการการแก้ไขปัญหามองทางการเมือง ส่วนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ไม่ว่าคดีอาญา หรือคดีความมั่นคง ก็ต้องใช้กระบวนการยุติธรรมมาเป็นเครื่องตัดสินวินิจฉัยดำเนินการนำเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษ

(๓) การจับกุมผู้ต้องหาในคดีอาญาหรือการควบคุมตัวตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมีพฤติการณ์ที่เป็นการซ้อมทรมานหรือไม่นั้น กรณีนี้ยังไม่มีข้อเท็จจริงทางการแพทย์และหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สามารถระบุยืนยันได้ว่าการซ้อมทรมานเกิดขึ้น ประกอบกับการตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเด็นดังกล่าว ไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มที่เนื่องจากอุปสรรคด้านการเข้าถึงพยานหลักฐาน

ในระยะเวลาที่เหมาะสม และความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่มีข้อสังเกตว่า พฤติการณ์การควบคุมตัว เป็นระยะเวลา ๗ วัน ตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยไม่เปิดเผยสถานที่ และไม่ให้บุคคลใดเข้าพบ อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการถูกซ้อมทรมาน แม้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ ให้อำนาจในการควบคุมตัวบุคคลโดยไม่มีข้อกล่าวหาได้ แต่ไม่ว่าเหตุใดๆ ก็ตาม เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีอำนาจให้กระทำการที่มีลักษณะเป็นการซ้อมทรมานได้ ภายใต้พันธกรณีตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT)

(๔) การดำเนินคดีกับพลเรือนในเขตอำนาจศาลทหาร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบและจัดทำรายงานผลการพิจารณาที่ ๓๖๗/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่อง สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีขอให้ตรวจสอบการแก้ไขพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔๖ แล้วมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยเสนอพิจารณาทบทวนประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ฉบับที่ ๓๗/๒๕๕๗ ที่ให้ความผิดบางประเภทอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหาร ซึ่งอาจมีการนำพลเรือนไปพิจารณาคดีในศาลทหารด้วย กรณีนี้ ได้มีหนังสือสำนักเลขาธิการ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ คสช (สลช)/๓๘ เรื่องผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน หนังสือไม่ลงวันที่ เดือนกันยายน ๒๕๕๘ มีสาระสำคัญว่า กรณีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ฉบับที่ ๓๗/๒๕๕๗ เรื่อง ความผิดที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหาร ยังมีเหตุผลและความจำเป็นที่ยังจะต้องคงอยู่ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์และความมั่นคงของประเทศ ซึ่งคณะกรรมการฯ เห็นว่าประเทศไทยมีพันธกรณีตามข้อ ๑๔ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่ให้การรับรองสิทธิเกี่ยวกับการดำเนินคดีอย่างเป็นธรรม เช่น บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดยคณะตุลาการที่มีความอิสระและเป็นกลาง สิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด หลักประกันขั้นต้นในการพิจารณาคดีอาญา สิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไปพิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษาโดยเป็นไปตามกฎหมาย เป็นต้น และควรตระหนักถึงหลักการสากลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมของศาลทหาร (International Standard Principles Governing the Administration of Justice Through Military Tribunals) โดยหลักการข้อที่ ๕ เรื่องเขตอำนาจของศาลทหารในการดำเนินคดีกับพลเรือน ได้วางหลักว่า โดยหลักการแล้วศาลทหารไม่ควรมีเขตอำนาจในการดำเนินคดีกับพลเรือน

(๕) การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพทางวิชาการ เสรีภาพของสื่อมวลชน เสรีภาพในการชุมนุม ซึ่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ รัฐมีหน้าที่ต้องให้การคุ้มครองตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๙ และข้อ ๒๑ แม้ว่าสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว เป็นสิทธิและเสรีภาพที่อาจถูกจำกัดได้เฉพาะในบางเงื่อนไข เช่น เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยหรือความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และเพียงพอที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย แต่รัฐมีหน้าที่ต้องส่งเสริม คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และกำหนดขอบเขตของการใช้สิทธิ เสรีภาพ มิให้เกินเลย และเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่ควรปิดกั้นการใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวโดยสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็นการจัดงานวิชาการในมหาวิทยาลัย การชุมนุมโดยสงบของนักศึกษา การรวมตัวกันของชาวบ้านเพื่อแก้ไขปัญหาปากท้อง และเห็นว่ากฎหมายต่างๆ ที่สามารถปรับใช้กับการชุมนุมหรือการแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการดูแลความสงบเรียบร้อย กฎหมายว่าด้วยการกระจายเสียง กฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก กฎหมายว่าด้วยการจราจรทางหลวง

กฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดหมิ่นประมาทก็สามารถดูแลการชุมนุมได้อย่างมีประสิทธิภาพและสงบเรียบร้อย และการชุมนุมทางการเมืองก็ต้องแก้ไขโดยวิธีการทางการเมือง คือ การเจรจา พุดคุย ปรีกษา หาหรือหาทางออก แต่มาตรการที่ใช้กำลังความรุนแรงหรือกฎหมายความมั่นคงไม่สามารถยุติปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมไทยได้

(๖) การจำกัดสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การปฏิรูประบบพลังงานในประเทศไทย การบังคับใช้พระราชบัญญัติกฎหมายการศึกษา พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ ส่งผลให้ประชาชนไม่อาจมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้ เช่น กรณีการขัดขวางการเคลื่อนไหวของกลุ่มจับตาปฏิรูปพลังงานไทยที่ไม่ได้มีเนื้อหาในทางการเมือง หรือเครือข่ายประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหมืองแร่แบไรท์ ตลอดจนกรณีอื่นๆ เช่น เหมืองทุ่งคำ จังหวัดเลย เหมืองแร่โปรแตส จังหวัดอุดรธานี การสำรวจปิโตรเลียม บ้านนามูล ตำบลนูนสาธ อำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น การเข้าไปปิดกั้นการเคลื่อนไหวของประชาชน ด้วยเหตุผลเรื่องความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย เป็นการพยายามสร้างความปรองดองโดยไม่พยายามแก้ไขความเหลื่อมล้ำซึ่งเป็นสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ย่อมเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิรูปประเทศไทย และจะยิ่งขยายความขัดแย้งไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง ทำลายเป้าหมายความปรองดองสมานฉันท์และคืนความสุขให้กับประชาชนในที่สุด

๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ชุดที่ ๒) ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๔๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เห็นว่า การบังคับใช้พระราชบัญญัติกฎหมายการศึกษา พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ หรือกฎหมายอื่นใดอันมีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย และอาจเป็นมาตรการที่เกินกว่าจำเป็นแก่กรณี ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการฯ จึงเห็นสมควรมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะรัฐมนตรี ดังนี้

(๑) คณะรัฐมนตรีควรพิจารณาทบทวนการใช้กฎหมายพิเศษที่เกี่ยวกับความมั่นคง เช่น พระราชบัญญัติกฎหมายการศึกษา พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ หรือกฎหมายหรือคำสั่งที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวาง กรณีสถานการณ์ความขัดแย้งในสังคมไม่อาจใช้มาตรการทางกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมตามวิถีทางปกติในการระงับยับยั้งแก้ไขปัญหาคือ และมีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายดังกล่าวเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติหรือความสงบเรียบร้อย ควรคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน โดยกระทำเท่าที่จำเป็น และไม่เป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น

(๒) คณะรัฐมนตรีควรกำกับและกำกับดูแลหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมายความมั่นคง และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยสำคัญ รวมถึงสาระสำคัญตามพันธกรณีระหว่างประเทศเพื่อประกันว่าประเทศไทยปกครองโดยเคารพยึดมั่นในหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปฏิรูปประเทศ และเพื่อให้เกิดความปรองดอง ในอันที่จะลดเงื่อนไขต่างๆ ลง สมควรที่จะได้พิจารณาถึงประกาศและคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่อาจมีลักษณะเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพในสาระสำคัญ สมควรพิจารณาดำเนินการทบทวนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ นิติธรรม รวมทั้งพันธกรณีระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๔. ข้อเสนอ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอความกรุณาท่านโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณารายงานผลการพิจารณาฉบับนี้ และพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดกรุณาแจ้งให้ทราบด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง



(นายวิส ดิงสมิตร)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ